

89. ANTONINA SATURNINA LUCYNA SIENICKA

1. DATA I MIEJSCE URODZENIA I ŚMIERCI – ur. 4 VI [wg kalendarza gregoriańskiego] 1898 majątek Zagwizdy (obecnie część wsi Nowe Miasto-Folwark położonej między Nowym Dworem Mazowieckim a Ciechanowem), gubernia warszawska, Cesarstwo Rosyjskie; zm. 13 X 1979 Warszawa.

2. RODZINA – ojciec: Józef Izidor Siennicki [sic], właściciel majątku ziemskiego Zagwizdy, założyciel w 1905 straży ogniowej w Nowym Mieście, matka: Maria z domu Komorowska, bracia: Franciszek, nauczyciel szkoły podstawowej w Trąbkach, Stanisław, księgowy we wsi Winnica, został zamordowany przez Niemców na ulicach Warszawy, Zygmunt, księgowy.

3. WYKSZTAŁCENIE – [brak informacji o wcześniejszym etapie edukacji], 1913/1914–1919/1920 – początkowo pensja Józefy Gątnickiej w Warszawie, naukę kontynuowała w powstałym z tej pensji Gimnazjum Humanistycznym Żeńskim pod wezwaniem Św. Teresy od Dzieciątka Jezus, 1920 – matura tamże. 1921/1922–1926/1927 – studia na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Warszawskiego, przez pierwsze 2 lata studiowała nauki matematyczno-fizyczne, następnie (od 1922) botanikę, 1927 – absolutorium.

4. STOPNIE NAUKOWE I DANE BIBLIOGRAFICZNE ROZPRAW – 20 III 1931 – doktor filozofii w zakresie botaniki na podstawie rozprawy „O budowie kwiatów i procesach tworzenia się pyłku u *Hemerocallis fulva* L. fl. ploeno” [publikowana, patrz p. 7b, poz. 1], promotor: prof. Zygmunt Wóycicki (1871–1941), promocja na Wydz. Filozoficznym Uniwersytetu Warszawskiego. 20 XII 1954 – tytuł naukowy docenta przyznany uchwałą Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej dla Pracowników Nauki.

5. PRZEBIEG PRACY ZAWODOWEJ – 1921 – Sekcja Informacyjna Czerwonego Krzyża w Warszawie – prowadziła społeczne bibliotekę. 1923/1924–1924/1925 – pracowała społecznie w Zakładzie Systematyki Roślin Uniw. Warszawskiego przy porządkowaniu zielników, 1926/1927 [lub 1928] – prowadziła społecznie bibliotekę Zakładu Botaniki Ogólnej Uniw. Warszawskiego, 1935–1937 – praca w herbaciarni dla niezamożnej ludności miasta Wilna [pracowała społecznie przy wydawaniu obiadów dla ubogich]. 1929–1939 – Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie, Wydział Matematyczno-Przyrodniczy, Katedra (Zakład) Botaniki Ogólnej: 1 XI 1929 – 30 IV 1932 – młodszy asystent, 1 X 1932 – 31 X 1938 – starszy asystent, od 1 XI 1938 – adiunkt, 15 XII 1939 – zwolniona przez władze litewskie. 1940 – pracownik fizyczny w ogrodach miejskich i prywatnych ogrodach warzywnych w Wilnie. 1941–1942 – litewskie Ministerstwo Zdrowia (Sveikatos Skyrius), siostra epidemiczka (zwolniona przez władze niemieckie), 1 IX 1942 – 13 VII 1944 – Ośrodek Tajnego Szkolnictwa Średniego w Wilnie, komplety tajnego nauczania (do rozwiązywania kompletów), nauczycielka biologii i geografii. Od zajęcia Wilna przez Armię Czerwoną w VII 1944 do V 1945 (do wyjazdu do Polski) – rachmistrz w piekarni miejskiej w Wilnie. V 1945 – VI 1947 – nauczycielka w Państwowym Żeńskim Gimnazjum Krawieckim w Toruniu. Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Zakład Botaniki Ogólnej: 1 X 1945 – 31 VIII 1954

– adiunkt. 1946–1947 – wykłady w Towarzystwie Uniwersytetów Robotniczych w Toruniu. Wyższa Szkoła Rolnicza w Szczecinie, Wydz. Rolny, Katedra Botaniki: od 1 IX 1954 – adiunkt, od 1 VI 1956 [lub już od 1 I 1955; mianowanie było z datą wsteczną] – docent, 30 IX 1968 – emerytowana.

6. PODRÓŻE NAUKOWE – Czechosłowacja (udział w Zjeździe Polskich i Czeskich dendrologów), Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich, Niemiecka Republika Demokratyczna.

7a. ZAKRES BADAŃ BOTANICZNYCH – anatomia i cytologia roślin (w okresie pracy w Wilnie i Toruniu), taksonomia (w Toruniu), cecidiologia i dendrologia (głównie w Szczecinie).

7b. LICZBA WSZYSTKICH PUBLIKACJI BOTANICZNYCH, MIEJSCE OPUBLIKOWANIA PEŁNEJ BIBLIOGRAFII PRAC, WYKAZ WAŻNIEJSZYCH PRAC – Opublikowała co najmniej 20 prac. Brak opublikowanej pełnej bibliografii, spis tych 20 prac – w posiadaniu autora niniejszego biogramu. Wykaz najważniejszych 10 prac: 1. 1929. O budowie kwiatów i procesach tworzenia się pyłku u *Hemerocallis fulva* L. *fl. ploeno*. (Ueber den Blütenbau und die Pollenbildungsvorgänge bei *Hemerocallis fulva* fl. ploeno). *Acta Societatis Botanicorum Poloniae* 6: 296–334; 2. 1933. Powstawanie na korzeniach *Anemone silvestris* L. pąków z narośli, spowodowanych przez *Heterodera radicecola* Greeff. Komunikat tymczasowy. Die Entstehung von Adventivknospen aus den durch *Heterodera radicecola* Greeff. hervorgerufenen Wurzelcecidien der *Anemone silvestris* L. Vorläufige Mitteilung. *Prace Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie. Wydział Nauk Matematycznych i Przyrodniczych. Travaux de la Société des Sciences et des Lettres de Wilno. Classe des Sciences Mathématiques et Naturelles* (za 1931–1932) 7: 251–253; 3. 1950 [wyd. 1951]. Włoski na zoocecidach wywołanych przez *Myzus ribis* L. na porzeczkach (*Ribes*). Les poils des zoocécidies faites par le *Myzus ribis* L. sur les diverses espèces des groseillers (*Ribes*). *Studia Societatis Scientiarum Torunensis, Toruń – Polonia, Sectio D Botanica* 1: 1–45; 4. 1956. Mieszkańce fiołków (*Viola*) z grupy Tricolores. Cz. 1. *Studia Societatis Scientiarum Torunensis, Toruń – Polonia, Sectio D Botanica* 2(1), 72 s.; 5. 1957. *Przewodnik dendrologiczny po Toruniu*

i okolicach. PWN Łódź, 143 s. [współautorka: S. Kownas]; 6. 1961. Anatomiczne i cytologiczne zjawiska zachodzące w korzeniach *Anemone silvestris* L. podczas wytwarzania się pąków przybyszowych z narośli. *Szczecińskie Towarzystwo Naukowe, Wydział Nauk Przyrodniczo-Rolniczych* t. 5, z. 4, 20 s.; 7. 1962. Obecny stan zadrzewień miasta Szczecina. *Szczecińskie Towarzystwo Naukowe, Wydział Nauk Przyrodniczo-Rolniczych* t. 11, z. 1, 104 s. + 32 tabl. fot. [współautor: S. Kownas]; 8. 1963. Parki wiejskie województwa szczecińskiego. *Szczecińskie Towarzystwo Naukowe, Wydział Nauk Przyrodniczo-Rolniczych* 16, 116 s. [współautor: S. Kownas]; 9. 1965. Parki, zabytkowe drzewa i rezerwy województwa koszalińskiego. *Szczecińskie Towarzystwo Naukowe, Wydział Nauk Przyrodniczo-Rolniczych* t. 27, 180 s. [współautor: S. Kownas]; 10. 1968. Parki, zabytkowe drzewa i rezerwy województwa gdańskiego. *Szczecińskie Towarzystwo Naukowe, Wydział Nauk Przyrodniczo-Rolniczych* t. 32, 104 s. [współautor: S. Kownas].

7c. GŁÓWNE OSIĄGNIĘCIA NAUKOWE – Anatomia i cytologia roślin – opisała procesy prowadzące do powstania kwiatów pełnych u *Hemerocallis fulva* [patrz: p. 7b, poz. 1], opisała anatomie i cytologię tworzących się z narośli pąków przybyszowych w korzeniach *Anemone silvestris* [patrz: p. 7b, poz. 6]. Cecidiologia – badała powstawanie i anatomie galasów wytworzonych przez wybrane gatunki roślin, stwierdziła, że różnice między cecydiami tkankowymi a organowymi (histoid – organoid) wydają się być czysto umowne [patrz: p. 7b, poz. 2, 3]. Taksonomia – potwierdziła odrębność gatunkową *Viola maritima*, opisała cechy recesywne i dominujące u mieszańców *V. maritima* × *arvensis* [patrz: p. 7b, poz. 4]. Dendrologia – Wykonała (wspólnie ze Stefanem Kownasem) pełną dokumentację dendrologiczną parków miejskich Torunia i Szczecina oraz wiejskich i podworskich Pomorza (od Odry po Wisłę), dzięki czemu można było rozpocząć starania o ich ochronę, a w efekcie uratowano je przed zupełną dewastacją [patrz: p. 7b, poz. 5, 7, 8, 9, 10].

8. DZIAŁALNOŚĆ DYDAKTYCZNA, ORGANIZATORSKA I KOLEKCYJERSKA – W Żeńskim Gimnazjum Krawieckim w Toruniu uczyła fizyki, chemii

i nauki o człowieku, 1946/1947 – wykłady biologii dla Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego w Toruniu. 1946–1949 – wykłady biologii na kursie wstępnym UMK w Toruniu, 1948 – wykłady i ćwiczenia na kursie dla nauczycieli szkół gimnazjalnych i podstawowych zorganizowanym przez Kuratorium Okręgu Szkolnego Pomorskiego w Toruniu. 1955 – zorganizowała Oddział Miejski Ligi Ochrony Przyrody w Szczecinie. Była promotorem dwóch prac doktorskich.

9. DZIAŁALNOŚĆ W INNYCH DZIEDZINACH – [brak informacji].

10. WAŻNIEJSZE GODNOŚCI I STANOWISKA W INSTYTUCJACH, TOWARZYSTWACH NAUKOWYCH I REDAKCJACH – 1930–1939 – sekretarz Oddziału Wileńskiego Pol. Tow. Botanicznego, a w 1954–1968 – wiceprzewodnicząca Oddziału Szczecińskiego PTB, wieloletnia przewodnicząca Komitetu Popularyzacji Wiedzy Botanicznej Oddziału Szczecińskiego PTB. 1946–1949 – sekretarz Oddziału Toruńskiego Pol. Tow. Przyrodników im. Kopernika, a w latach 1955–1957 – członek zarządu jego Oddziału Szczecińskiego; 1950–1954 – członek Komitetu Obrońców Pokoju. Od 1951 członek Komisji UMK w Toruniu do oceny prac studenckich zgłoszonych na sesję studencką. 1955/1956 – dziekan Wydz. Rolnego WSR w Szczecinie (z nominacji), 1956/1957 – prodziekan Wydz. Rolnego WSR w Szczecinie (z nominacji), 22 X 1959 – powołana na członka Komisji ds. wychowania młodzieży WSR, 11 VI 1962 powołana na przewodniczącą Senackiej Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla Studentów, redaktor „Kroniki Uczelni”, przewodnicząca Zakładowej Organizacji Związkowej ZNP w WSR w latach 1959–1961. 1955–1962 – przewodnicząca Oddziału Miejskiego Ligi Ochrony Przyrody w Szczecinie. Szczecińskie Towarzystwo Naukowe – 1959–1963 – sekretarz II Wydziału Nauk Przyrodniczo-Rolniczych i redaktor jego wydawnictw. Wieloletni członek Wojewódzkiego Komitetu Ochrony Przyrody w Szczecinie.

11. NAJWAŻNIEJSZE WYRÓŻNIENIA I ODZNACZENIA – 1955 – Medal X-lecia Polski Ludowej, 1955 – „Odznaczenie za wybitną pracę naukową” przyznane przez rektora UMK, 1959 – Złoty Krzyż Zasługi, 1960 – Złota Odznaka Gryfa Pomorskiego,

1964 – Złota Odznaka Ligi Ochrony Przyrody, 1964 – Odznaka Tysiąclecia Państwa Polskiego, 1965 – Zespołowa Nagroda Ministra Szkolnictwa Wyższego dla Katedry Botaniki WSR.

12. INNE INFORMACJE – Podczas wojny polsko-radzieckiej była sanitariuszką w tymczasowym szpitalu w gminie Modzele, następnie pracowała w Sekcji Informacyjno-Wywiadowczej Polskiego Czerwonego Krzyża w Warszawie. Do Torunia przyjechała w maju 1945 i od razu zaczęła pracować w gimnazjum krawieckim. Od 1925 – członek Pol. Tow. Botanicznego, od 1930 – Pol. Tow. Przyrodników im. Kopernika. Związek Nauczycielstwa Polskiego – 1934–1945 – Wilno, 1945–1954 – Toruń, 1954–1956 – Szczecin. Od 1946 – Toruńskie Tow. Nauk., od 11 II 1957 – członek zwyczajny Szczecińskiego Towarzystwa Naukowego, od 1952 – członek Sekcji Dendrologicznej PTB, od 1951 – Ligi Ochrony Przyrody. W marcu 1961 rektor WSR przesłał do Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego wniosek o mianowanie jej profesorem nadzwyczajnym, wniosek nie został uwzględniony przez Radę Państwa (pismo z 23 I 1967 r.). Cechowała ją prawość charakteru i wielka skromność, była bardzo zaangażowana w pracę naukową i dydaktyczną, służyła pomocą w rozwiązywaniu różnych spraw i problemów współpracowników. Ostatnie lata życia spędziła u brata w Warszawie, gdzie zmarła. Pochowana 18 X 1979 w Warszawie na cm. Komunalnym Północnym w Wólce Węglowej, kwatera E-VII-4, rząd 8, miejsce 11.

13. WYKAZ NAJWAŻNIEJSZYCH ŹRÓDEŁ – Archiwalne: Litewskie Centralne Archiwum Państwowe w Wilnie [Lietuvos Centrinis Valstybės Archyvas] – zespół *Akta Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie*: F 175 I Bb 898 – Zbiór dokumentów osobowych, F 175 VII B 52 – Sprawozdania Wydziału Mat.-Przyr. 1929/30–1935/36, F 175 VII B 198 – Wydz. Mat.-Przyr. Sprawozdanie za r. ak. 1938/39, F 175 VII B 200 – Protokoły Rady Wydz. Mat.-Przyr. 1938/39, F 175 VII B 224 – Botanika ogólna 1929, F 175 VII B 232 – Wydz. Mat.-Przyr. Sprawozdania Zakładów 1936/37, 1937/38; Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny –teczka osobowa. Publikowane: J. Jasnowska, 1996–1997. Sienicka (Siennicka)

Antonina Saturnina Lucyna (1898–1979). *Polski Słownik Biograficzny* t. 37 s. 149–151; U. Grinn, A. Stachak, 1981. Docent dr Antonina Sienicka 4. VI. 1898 – 13. X. 1979. *Wiadomości Botaniczne* 25(1): 3–6.

14. MATERIAŁY IKONOGRAFICZNE, ZDJĘCIE – U. Grinn, A. Stachak, 1981. Docent dr Antonina Sienicka 4. VI. 1898 – 13. X. 1979. *Wiadomości Botaniczne* 25(1): 3–6.

Piotr KÖHLER

Biogram powstał w ramach realizacji grantu: NPRH/912-Bibl: HINC ITUR AD ASTRA. Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie 1919–1939. Monografia zespołowa.